

Eindrapport

Onderzoeksteam

Sluiten en Slopen

Mosaqua

Onder auspiciën van de Burger Alliantie Gulpen-Wittern

Samenstellers

Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua

Burger Alliantie Gulpen-Wittern

Adviseurs Stichting Burger en Overheid

Drs. Rob van Engelenburg, specialist

Burgerparticipatie in het Openbaar Bestuur

Prof. Dr. Peter van Hoesel, emeritus-hoogleraar
bestuurskunde en beleidsonderzoek

Inleiding

De lokale gemeenschap is naar het idee van de Burger Alliantie Gulpen-Witterm de spil van de democratie. Er is geen plek waar inwoners directer te maken hebben met keuzes die van invloed zijn op hun leefomgeving dan in de plaatsen waar ze wonen. Die democratie staat niet stil, maar is voortdurend in beweging. Inwoners zijn mondiger geworden, wereldwijzer, ze zijn beter opgeleid dan vroeger, hebben meer vaardigheden en duidelijke wensen en stellen daarmee andere en hogere eisen aan politiek en bestuur.

Inwoners willen steeds vaker invloed uitoefenen op hun gemeentebestuur, of overheidstaken zelfs helemaal overnemen. Mensen willen vaker dan één keer in de vier jaar hun stem laten horen, zeker ook omdat waar de meerderheid op gestemd heeft lang niet altijd gehonoreerd wordt. Meedenken en meedoen leidt nu eenmaal tot betere resultaten. Democratie maken we, naar ons idee, samen. Wij denken en voelen dat een vitale lokale democratie een democratie moet zijn, waarbij burgers gehoord worden en meedoen. Dat is de reden waarom de Burger Alliantie Gulpen-Witterm het initiatief genomen heeft om, naar aanleiding van het collegevoorstel Sluiten en Slopen Mosaqua, de gang van zaken nader onder de loep te nemen.

De eenzijdige mededeling in maart 2024 van het college dat het voortbestaan van Mosaqua niet meer gegarandeerd kon worden en overgegaan zou worden tot sluiten en slopen van deze voorziening kwam bij velen binnen als een donderslag bij heldere hemel. Gezien de ondoorzichtigheid van het beleidsontwikkelingstraject werden door de volksvertegenwoordigers tientallen vragen aan het college gesteld, die keer op keer niet adequaat beantwoord werden. Voor Burger Alliantie Gulpen-Witterm was dat de aanleiding om zelf op zoek te gaan naar valide antwoorden. Daartoe is op 1 juni 2024 een Woo (Wet open overheid) -verzoek aan het college gericht. Op 8 juli 2024 heeft het college haar Woo-besluit genomen. De daarbij verstrekte informatie bevatte echter grote leemten, die in ons Bezwaarschrift van 6 september 2024 nader benoemd zijn.

Ondanks deze tekortkomingen is de beschikbare informatie van dien aard dat het Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua van de Burger Alliantie Gulpen-Witterm het verantwoord vindt haar tot nu toe vastgestelde bevindingen publiek te maken. Het is de oproep van de Nationale Ombudsman die het onderzoeksteam een hart onder de riem steekt als hij zegt: "Elk verhaal waarin het dna van het systeem zichtbaar wordt, moet verteld worden."

Gulpen, 26 september 2024

Samenstellers

Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua Burger Alliantie Gulpen-Witterm

Adviseurs Stichting Burger en Overheid

Drs. Rob van Engelenburg, specialist Burgerparticipatie in het Openbaar Bestuur

Prof. Dr. Peter van Hoesel, emeritus-hoogleraar bestuurskunde en beleidsonderzoek

Inhoud

Inleiding	pagina 2
Samenvatting	pagina 4
Onderzoeksmethode	pagina 5
Bevindingen	pagina 6
Adviezen	pagina 11
Addendum	pagina 13
Social Return of Investment	pagina 13
Social Loss of Investment, spiegelparagraaf	pagina 17
Slotconclusie	pagina 20

Samenvatting

Op basis van de tot nu toe verstrekte informatie uit het dossier Mosaqua van de gemeente Gulpen-Wittem komt het Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua van de Burger Alliantie Gulpen-Wittem samenvattend tot de volgende bevindingen:

Beleidsvormingsproces

Het beleidsvormingsproces rond Mosaqua wordt gekenmerkt door een gebrek aan transparantie, afwijkingen van de oorspronkelijke opdracht, en een politieke dynamiek die weinig tot geen ruimte liet voor open discussie en betrokkenheid van alle relevante partijen.

Onderzoekers

De keuze van de onderzoekers door het college en de wijze waarop deze onderzoekers hebben geacteerd, roepen vragen op over hun onafhankelijkheid, transparantie en de mate waarin ze de oorspronkelijke opdracht hebben gerespecteerd en uitgevoerd. Hun handelen lijkt meer gericht op het doorvoeren van een specifiek scenario, met onvoldoende ruimte voor alternatieven en/of voor een bredere betrokkenheid van belanghebbenden.

Bestuurders

De betrokken bestuurders hebben gehandeld op een manier die de transparantie, participatie en betrouwbaarheid van het beleidsvormingsproces ernstig heeft ondermijnd. Zij droegen de controle over cruciale onderdelen van dit proces over aan externe adviseurs en communiceerden inconsistent met zowel de gemeenteraad als de direct betrokkenen. Dit heeft het vertrouwen in het bestuur onmiskenbaar aangetast. Daarnaast roept de selectie van deskundigen voor de Onafhankelijke Toetsingscommissie Businessplan Mosaqua vragen op. Deze aanpak biedt ruimte voor het ontstaan van vooringenomenheid en mogelijke belangenverstrengeling.

Voorzitter college

Uit het procesverloop (o.a. niet ingrijpen op cruciale momenten) ontstaat een beeld van een burgemeester die zich afzijdig heeft gehouden van een dossier dat bestuurlijk en maatschappelijk van groot belang is, wat bijdraagt aan een gebrek aan vertrouwen in het lokale bestuur en het gevoel dat er onvoldoende leiderschap en sturing was in een zeer gevoelig en complex proces.

Sluiten en Slopen Mosaqua

Met betrekking tot het voorliggende Raadsvoorstel voor het sluiten en slopen van Mosaqua concludeert het Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua dat de enige logische stap is dat de portefeuillehouder het voorstel intrekt. Daarna zou een nieuw beleidsvormingsproces moeten beginnen voor een integrale gebiedsvisie van de Landsraderweg, zoals de gemeenteraad in september 2021 aan het college heeft opgedragen. Een beleidsvormingsproces dat zich kenmerkt door openheid en transparantie en waarbij alle relevante stakeholders, waaronder de inwoners van Gulpen-Wittem, vanaf het begin betrokken worden.

Onderzoeksmethode

Gezien de grote hoeveelheid documenten heeft het onderzoeksteam gekozen voor een methodische en gestructureerde aanpak. Deze werkwijze heeft tot doel de documenten efficiënt te ordenen, te beoordelen en relevante informatie te identificeren en vrij te geven. De opbrengst van de methodische aanpak is ondergebracht in een tijdlijn te beginnen in 2019 tot nu toe. Deze tijdlijn is separaat (en enkel digitaal) aan de voorliggende rapportage toegevoegd.

Voorlopige bevindingen

Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua Burger Alliantie Gulpen-Wittem

Op basis van de tot nu toe verstrekte informatie uit het dossier Mosaqua naar aanleiding van het Woonverzoek van 1 juni 2024 komt het Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua van de Burger Alliantie Gulpen-Wittem tot de volgende bevindingen ten aanzien van het beleidsvormingsproces, de rol van de onderzoekers en de rol van betrokken bestuurders.

Beleidsvormingsproces

1. Gebrek aan Transparantie en Openbaarheid:

Uit de stukken blijkt dat er herhaaldelijk besloten raadsvergaderingen werden gehouden, wat in strijd is met de Gemeentewet. Het is duidelijk dat veel belangrijke beslissingen achter gesloten deuren zijn genomen, wat de transparantie heeft tenietgedaan en het vertrouwen heeft beschadigd. Dit werd bekritiseerd door zowel lokale journalisten als academici, zoals Michiel de Vries, die waarschuwden voor toenemende geheimzinnigheid binnen het openbaar bestuur.

2. Afwijkingen van Oorspronkelijke Opdracht:

Adviseurs Van de Pol en Bauer kregen aanzienlijke speelruimte om hun visie op het voortbestaan van Mosaqua te presenteren. Hun interpretatie van het raadsbesluit 30 september 2021 om een integrale gebiedsontwikkeling te onderzoeken, verschoof naar een scenario waarin sluiting en sloop van Mosaqua als de voorkeursoptie werd gepresenteerd. Dit wijkt af van de oorspronkelijke opdracht, wat zorgde voor onvrede en het gevoel dat het raadsbesluit niet (volledig) werd gerespecteerd.

3. Manipulatie van Besluitvormingsinformatie:

Uit de stukken blijkt dat bepaalde documenten, zoals scenario's en memo's, op cruciale momenten werden aangepast of achtergehouden. De verwijdering van belangrijke professionele referentiebeelden van verkaveling en herontwikkeling duidt op pogingen om de uiteindelijke richting van de besluitvorming te beïnvloeden.

4. Gebrek aan Gelijkwaardige Inbreng van Belanghebbenden:

De directie van Mosaqua en andere stakeholders werden vaak buiten het beleidsvormingsproces gehouden, ondanks hun directe belang in de uitkomst en hun herhaalde oproep overal bij betrokken te willen worden. Dit leidde tot een eenzijdige aanpak van het college en creëerde frustratie bij belanghebbenden die niet op een waardige manier werden betrokken.

5. Politieke Invloed en Sturing:

De besluitvorming leek sterk beïnvloed te worden door politieke actoren, zoals wethouder Franssen. Er zijn aanwijzingen dat politieke strategieën, zoals het indienen van een amendement, van tevoren werden afgestemd tussen het college en bepaalde fracties, wat de onafhankelijke rol van de gemeenteraad ondermijnde.

Samenvattend is het beleidsvormingsproces rond Mosaqua gekenmerkt door een gebrek aan transparantie, afwijkingen van de oorspronkelijke opdracht, en een politieke dynamiek die weinig ruimte liet voor open discussie en betrokkenheid van alle relevante partijen en die bovendien indruiste tegen de Gemeentewet. Zoals ook vastgelegd in de Gedragscode Integriteit Gulpen-Wittem zijn burgemeester en

wethouders en elk van zijn leden verplicht alle inlichtingen te geven die de volksvertegenwoordiging nodig heeft voor de uitvoering van zijn taak.

Ter illustratie enkele relevante citaten uit de “Gedragscode Integriteit burgemeester en wethouders Gulpen-Wittem”:

- Burgemeester en wethouders en elk van zijn leden zijn verplicht alle inlichtingen te geven die de volksvertegenwoordiging nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak. Het betreft zowel een actieve als een passieve informatieplicht. Ook als individuele volksvertegenwoordigers informatie vragen zal die informatie aan de volksvertegenwoordiging moeten worden verstrekt.
- Goed bestuur is integer bestuur. Daarmee is integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid van de individuele politieke ambtsdragers, maar een gezamenlijk belang dat de hele organisatie en het hele bestuur in al zijn geledingen aangaat. De gedragscode richt zich daarom zowel tot de individuele politieke ambtsdragers als tot de bestuursorganen. Ons democratische systeem en de democratische processen kunnen niet zonder integer functionerende organen en functionarissen. Integriteit van politieke ambtsdragers verwijst naar de zorgvuldigheid die politieke ambtsdragers moeten betrachten bij het invullen van hun rol in de democratische rechtsstaat. Dat betekent de verantwoordelijkheid nemen die met de functie samenhangt en bereid zijn verantwoording af te leggen, aan collega-bestuurders en/of (leden van) de volksvertegenwoordiging en bovenal aan de burger. In de democratische rechtsstaat dient een ieder zich te houden aan de wetten en regels die op democratische wijze zijn vastgesteld. Dat geldt zeker voor de politieke ambtsdragers die (mede) verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming van die wetten en regels. Deze plicht is voor de politieke ambtsdrager neergelegd in de eed of gelofte die de politieke ambtsdrager bij de ambtsaanvaarding aflegt: hij/zij zweert/belooft getrouw te zullen zijn aan de Grondwet, de wetten te zullen nakomen en zijn/haar plichten die uit het politieke ambt voortvloeien naar eer en geweten te zullen vervullen.
- Integriteit is een thema dat betekenis krijgt in het handelen. Een integriteitsbeleid dat alleen op papier bestaat is slechts een dode letter. Daarom moet het handelen van politieke ambtsdragers regelmatig onderwerp van gesprek zijn, juist ook onderling, en ook daarbij geeft de gedragscode ondersteuning. De code en de voorgestelde registraties zijn instrumenten. Integriteit is uiteindelijk niet in regels te vangen. In de woorden van de schrijver C.S. Lewis gaat het om ‘doing the right thing, even when no one is watching’.
- Politieke ambtsdragers hebben een voorbeeldfunctie. Een politiek ambt wordt verricht in een glazen huis. Een bestuurder gedraagt zich zoals een goed ambtsdrager betaamt. Een politieke ambtsdrager onthoudt zich van gedragingen die de goede uitoefening of het aanzien van het ambt of het openbaar bestuur schaden. Een politiek ambt gewetensvol vervullen gebeurt in de dagelijkse praktijk en strekt zich ook uit tot de privésfeer.
- Politieke ambtsdragers opereren vaak in diverse (boven)lokale netwerken. Deze netwerken dragen bij aan het geworteld zijn van de politieke ambtsdrager. Tegelijkertijd ontstaat hierdoor het risico dat politieke ambtsdragers vanuit het gevoel van sympathie en loyaliteit, de belangen van de eigen netwerken vooropstellen ten koste van het algemeen belang. De schijn van oneigenlijke beïnvloeding kan snel gewekt zijn. Dit maakt duidelijk dat het nadenken over de eigen integriteit verder gaat dan het beoordelen van individuele handelingen. Het vraagt ook dat politieke ambtsdragers zich bewust zijn dat zij altijd verbonden zijn met professionele en persoonlijke netwerken. En dat deze netwerken ‘onbewust’ een invloed kunnen hebben op de keuzes en acties van de politieke ambtsdrager, die mogelijk tot een schending leiden. Dit risico van ‘netwerkcortuipie’ kan de integriteit en de kwaliteit van het lokaal bestuur onder druk zetten.

Onderzoekers

Uit het dossier Mosaqua blijkt dat de onderzoekers, met name Ando van de Pol en Jos Bauer, op diverse manieren hebben gehandeld die tot kritiek aanleiding geven:

1. Afwijking van de Oorspronkelijke Opdracht:

Van de Pol en Bauer kregen de opdracht om een integrale gebiedsvisie te ontwikkelen, waarbij Mosaqua als onderdeel van een bredere ontwikkeling werd gezien. Echter, zij kozen ervoor zich voornamelijk te richten op het zwembad zelf (dus zonder de Sporthal wat zich daar ook op het terreinen bevindt erbij te betrekken) en begonnen voortijdig scenario's te onderzoeken die zich richtten op het sluiten en slopen van Mosaqua, zonder daarbij de bredere context in ogenschouw te nemen. Dit was in strijd met het oorspronkelijke raadsbesluit van 30 september 2021.

2. Grote Invloed op Beleidsvorming:

De onderzoekers hadden een significante invloed op de besluitvorming, mede doordat zij hun scenario van sluiting en herontwikkeling als een 'premium optie' presenteerden. De gemeentelijke bestuurders en ambtenaren, zoals de opeenvolgende wethouders en anderen, leken onvoldoende weerstand te bieden tegen de visie van de onderzoekers, wat leidde tot een eenzijdige richting in het beleidsproces.

3. Onvoldoende Onderbouwing en Partijdigheid:

De voorlopige conclusies van Van de Pol en Bauer lijken gebaseerd te zijn op een zeer beperkt aantal gesprekken en deskresearch, wat de nodige kritiek oproept. In het memo van 24 april 2023 werd bijvoorbeeld de conclusie getrokken dat Mosaqua niet langer houdbaar was, hoewel de onderbouwing hiervan flinterdun leek. Dit wordt door het Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua gezien als een partijdige en voorbarige conclusie. Dat geldt ook voor de onjuiste weergave door adviseurs over de inhoud van een gesprek met directeur Visit Zuid-Limburg die de gemeente in haar mail van 13 september 2024 moet herroepen: "nu duidelijk is dat de betreffende passage geen correcte weergave is voor hetgeen tijdens het gesprek in maart is besproken."

4. Gebrekkige Communicatie en Transparantie:

Het dossier laat zien dat Van de Pol en Bauer vaak besloten handelden en hun onderzoeksmethode niet transparant maakten. Door bijvoorbeeld relevante stukken zoals opdrachtformuleringen en inhuurdocumenten achterwege te laten. Daarnaast werden e-mails vaak via persoonlijke accounts gestuurd, wat de formele archivering en toegankelijkheid van informatie dwarsboomde en in strijd is met de Archiefwet.

5. Omzeilen van Directe Betrokkenheid van Stakeholders:

De directie van Mosaqua, alsook de Raad van Commissarissen (RvC) werden structureel buiten het beleidsontwikkelingsproces gehouden. Hoewel het zwembad een directe belanghebbende was, richtten de onderzoekers zich voornamelijk op hun eigen plan zonder de stakeholders er tijdig bij te betrekken. Dit versterkte de indruk dat de onderzoekers meer bezig waren met het bevorderen van een specifiek scenario (sluiting en sloop) dan met een open en objectieve analyse.

6. Zoektocht naar Investeerders:

Zonder dat dit breed werd gedeeld, gingen de onderzoekers op zoek naar mogelijke investeerders voor de herontwikkeling van het gebied rond Mosaqua. Dit wekte de indruk dat zij het sloop- en herontwikkelingsscenario al als voldongen feit beschouwden, terwijl het aan de gemeenteraad is om daar een besluit over te nemen en zover is het nog niet.

Kortom, de wijze waarop de onderzoekers hebben geacteerd, roept vragen op over hun onafhankelijkheid, transparantie en de mate waarin ze de oorspronkelijke opdracht hebben gerespecteerd. Hun handelen lijkt meer gericht op het doorvoeren van een specifiek scenario, met onvoldoende ruimte voor alternatieven. Ook voor een bredere betrokkenheid van belanghebbenden werd niet gekozen.

Bestuurders

De rol van de betrokken bestuurders in het Mosaqua-dossier roept aanzienlijke vragen op, vooral met betrekking tot hun transparantie, besluitvorming en omgang met belangrijke stakeholders. Hier zijn de belangrijkste punten:

1. Gebrek aan Transparantie en Openbaarheid:

De bestuurders, waaronder wethouders zoals Franssen, Derksen en Last hielden meerdere vergaderingen achter gesloten deuren. Beslissingen met betrekking tot Mosaqua, zoals het scenario van sluiting en sloop, werden vaak in besloten raadsconferenties besproken, zonder dat de gemeenteraad of het publiek goed werd geïnformeerd. Dit gebrek aan openheid werd herhaaldelijk bekritiseerd, omdat het inging tegen de principes van Transparant Bestuur.

2. Onvoldoende Controle op Onderzoekers:

Bestuurders gaven de onderzoekers, Van de Pol en Bauer te veel speelruimte om hun eigen koers te varen, zonder hen te corrigeren toen ze afweken van de oorspronkelijke opdracht. Ondanks dat de gemeenteraad had gevraagd om een integrale gebiedsvisie, richtten de onderzoekers zich vooral op het scenario van sluiting en sloop van Mosaqua. Het lijkt erop dat de bestuurders deze koers zonder veel verzet accepteerden, waardoor de invloed en de sturing van de onderzoekers onevenredig groot werd.

3. Inconsistente Informatievoorziening aan de Raad:

Bestuurders verstrekten de gemeenteraad soms onjuiste of onvolledige informatie, onder meer bij de beantwoording van artikel 32 vragen. In verschillende rapporten, alsook opeenvolgende begrotingen vanaf 2019 (inclusief Regionaal en Lokaal Sportakkoord 2023) werd bijvoorbeeld beweerd dat het zwembad van cruciaal belang was voor toerisme en recreatie, terwijl achter de schermen al gewerkt werd aan scenario's voor sluiting. Dit gebrek aan duidelijke en consistente communicatie leidde o.a. tot verwarring en frustratie bij raadsleden.

4. Gebrek aan Betrokkenheid van Stakeholders:

Ondanks het belang van Mosaqua voor de gemeenschap en de regio, werden belangrijke stakeholders, zoals de directie van Mosaqua en de Raad van Commissarissen (RvC), nauwelijks betrokken bij het besluitvormingsproces, laat staan dat inwoners bij dit proces betrokken werden. De directie van Mosaqua werd vaak pas geïnformeerd nadat de belangrijkste beleidskeuzes al waren gemaakt en hun inbreng werd slechts minimaal gewaardeerd. Dit suggereert een top-down bestuurstijl, waarbij bestuurders en ambtenaren de regie hielden zonder een breed draagvlak te creëren.

5. Politieke Sturing en Inmenging:

Wethouder Franssen speelde een sleutelrol in de besluitvorming rondom Mosaqua. Volgens bronnen leek hij achter de schermen veel invloed uit te oefenen op de politieke koers, inclusief het indienen van strategische amendementen die de raadsleden moesten volgen in de keuze van de onderzoekers. Dit roept vragen op over de onafhankelijkheid van zowel de wethouder(s), alsook over de uitvoering van de controlerende taak van de gemeenteraad, inclusief de manier waarop de politieke besluitvorming werd gemanipuleerd.

6. Ontwikking van Verantwoordelijkheid:

Tijdens raadsvergaderingen werd duidelijk dat de bestuurders, zoals wethouders Last en Franssen, soms een gebrek aan verantwoordelijkheid toonden. Toen er vragen werden gesteld over mogelijke investeerders en gesprekken die hadden plaatsgevonden, ontkenden zij directe betrokkenheid, hoewel er aanwijzingen waren dat zij wel op de hoogte waren van de acties van de onderzoekers. Dit leidde tot een beeld van bestuurders die zich afzijdig hielden van beslissingen waarvoor zij eigenlijk eindverantwoordelijk waren en zijn.

Samenvattend hebben de betrokken bestuurders gehandeld op een manier die de transparantie, participatie en betrouwbaarheid van het beleidsvormingsproces ernstig heeft ondermijnd. Ze lieten de controle over belangrijke delen van het proces over aan externe adviseurs en communiceerden inconsistent met zowel de gemeenteraad als de direct betrokkenen, wat het vertrouwen in het bestuur negatief beïnvloedde.

Voorzitter

De gang van zaken rondom het Mosaqua-dossier roept ook belangrijke vragen op over de rol van de burgemeester van Gulpen-Wittem. Op basis van het dossier komt het volgende beeld naar voren:

1. Afzijdige Rol in een Cruciaal Dossier:

Het dossier suggereert dat de burgemeester, hoewel eindverantwoordelijk voor het bestuur van de gemeente, een opvallend afwezige of passieve rol heeft gespeeld in het Mosaqua-dossier. Er wordt geen duidelijke, actieve betrokkenheid van de burgemeester vermeld in de besluitvorming over het sluiten en slopen van Mosaqua, wat erop wijst dat de burgemeester het proces grotendeels heeft overgelaten aan wethouders zoals Franssen en Last. Dit is opmerkelijk gezien de omvang van het dossier en de maatschappelijke impact ervan.

2. Verzuim van Sturing en Leiderschap:

In een situatie waarin veel vergaderingen achter gesloten deuren plaatsvonden en de gemeenteraad regelmatig onvolledig werd geïnformeerd, lijkt de burgemeester niet te hebben ingegrepen om te zorgen voor meer openheid en transparantie. Als hoofd van het college van burgemeester en wethouders had de burgemeester een rol kunnen spelen in het waarborgen van een eerlijk en transparant proces. Echter, er zijn geen signalen dat de burgemeester op enig moment pogingen heeft ondernomen om deze koers te corrigeren.

3. Ontbrekende Waarborg voor Democratische Controle:

De burgemeester speelt normaal gesproken een belangrijke rol in het waarborgen van democratische controle binnen de gemeente, inclusief het handhaven van een gezonde relatie tussen de gemeenteraad en het college van B&W. Het feit dat de gemeenteraad herhaaldelijk onvolledig werd geïnformeerd en dat cruciale vergaderingen besloten waren, roept vragen op over het functioneren van de burgemeester als bewaker van het democratisch proces. De burgemeester lijkt hierin geen proactieve rol te hebben gespeeld.

4. Verantwoordelijkheid voor Slecht Functionerende Besluitvorming:

Als hoogste gezagdrager binnen de gemeente draagt de burgemeester ook de verantwoordelijkheid voor de manier waarop het gemeentebestuur functioneert. De gebrekkige communicatie, de afwijkingen van de oorspronkelijke opdracht aan de onderzoekers, en het feit dat de directie van Mosaqua structureel buiten het besluitvormingsproces werd gehouden, wijzen allemaal op een falend bestuurlijk proces. De burgemeester heeft, zo lijkt het, verzuimd om hierin bij te sturen en om te zorgen voor een eerlijk en transparant proces.

5. Symbool voor Een Gebrek aan Publieke Verantwoording:

Uiteindelijk lijkt de burgemeester door deze gang van zaken symbool te staan voor een bestuur dat zich meer richt op interne procedures en besloten vergaderingen dan op publieke verantwoording. Door niet duidelijk op de voorgrond te treden in dit dossier, lijkt de burgemeester de indruk te wekken dat er onvoldoende aandacht was voor de zorgen van burgers en andere belanghebbenden. Dit versterkt het beeld van een gemeentebestuur dat zich terugtrekt in beslotenheid en waarin openheid en burgerparticipatie niet op de eerste plaats komen.

In samenvatting ontstaat een beeld van een burgemeester die zich afzijdig heeft gehouden van een dossier dat bestuurlijk en maatschappelijk van groot belang is, wat bijdraagt aan een gebrek aan vertrouwen in het lokale bestuur en het gevoel dat er onvoldoende leiderschap en sturing was in een zeer gevoelig en complex proces.

Adviezen ter verbetering van beleidsontwikkeling

Op basis van de tekortkomingen in het Mosaqua-dossier zijn er verschillende aanbevelingen te doen om het beleidsvormingsproces in de toekomst te verbeteren. Deze aanbevelingen richten zich op transparantie, stakeholder- en inwonerbetrokkenheid en bestuurlijke integriteit.

1. Versterk de Transparantie en Openbaarheid van Besluitvorming

- Voer open vergaderingen: Besloten vergaderingen zouden alleen moeten plaatsvinden wanneer er een duidelijke wettelijke reden voor is, zoals gevoelige privacykwesties. Het besluitvormingsproces moet zoveel mogelijk in het openbaar plaatsvinden om transparantie te waarborgen.
- Publiceer documenten tijdig: Raadsleden en belanghebbenden, waaronder inwoners zouden tijdig toegang tot alle relevante documenten moeten krijgen, zodat zij voldoende voorbereid zijn om te kunnen participeren in het besluitvormingsproces. Voorkom dat informatie wordt achtergehouden of alleen intern wordt gedeeld.

2. Betrek Stakeholders en Inwoners in een Vroegtijdig Stadium

- Brede consultatie van belanghebbenden: Zorg ervoor dat direct betrokkenen, zoals de directie van organisaties als Mosaqua, andere lokale actoren en inwoners, van het begin af aan worden betrokken bij het proces. Dit voorkomt dat belangrijke perspectieven worden gemist en creëert draagvlak voor de uiteindelijke beslissingen.
- Regelmatige communicatie: Er zou een mechanisme moeten zijn voor regelmatige, formele communicatie tussen bestuurders, adviseurs, stakeholders en inwoners, zodat iedereen op de hoogte is van de voortgang en er geen verrassingen zijn op cruciale momenten.

3. Heldere Kaders voor Externe Adviseurs

- Duidelijke opdrachten en controle: Externe adviseurs zoals Van de Pol en Bauer zouden strikte richtlijnen moeten krijgen over hun opdracht, inclusief een duidelijke afbakening van hun verantwoordelijkheden. Afwijkingen van de oorspronkelijke opdracht, zoals het negeren van integrale gebiedsontwikkeling, moeten worden voorkomen door regelmatige tussentijdse rapportages en controlemechanismen.
- Onafhankelijkheid waarborgen: Zorg ervoor dat adviseurs onafhankelijk gekozen worden en handelen en hun bevindingen objectief en onderbouwd presenteren. Ze mogen niet op eigen initiatief scenario's promoten zonder de volledige context of zonder dat dit door de gemeenteraad wordt gesteund.
- Onderzoek voordat er een onderzoeksbureau wordt ingehuurd of er bijv. geen inwoners zijn die het onderzoek kunnen uitvoeren. Dat is een stuk goedkoper en inwoners zijn beter op de hoogte van alle ins en outs.

4. Verbeter de Informatievoorziening aan de Raad

- Eerlijke en volledige rapportage: De gemeenteraad zou altijd volledig en correct moeten worden geïnformeerd over de voortgang van projecten. Vermijd het verstrekken van inconsistente of onvolledige informatie. Dit betekent dat raadsstukken alle relevante rapporten en scenario's moeten bevatten, en dat eerdere bevindingen, zoals uit het Montesquieu-rapport of de Orgfit-scenario's worden meegenomen in het besluit.
- Transparante besluitvorming: Besluiten die worden voorbereid voor de gemeenteraad zouden gebaseerd moeten zijn op volledig onderbouwde analyses en alle beschikbare opties moeten eerlijk worden gepresenteerd, inclusief de consequenties van elke optie.

5. Zorg voor Eerlijke Politieke Sturing

- Voorkom politieke manipulatie: Het is belangrijk dat bestuurders en wethouders zich niet bezighouden met het manipuleren van het politieke proces door achter de schermen invloed uit te oefenen op fracties. Dit ondermijnt de democratische controle en het vertrouwen in de politiek. De gemeenteraad moet zelfstandig en zonder verborgen druk kunnen beslissen.
- Stel ethische richtlijnen op: Richtlijnen voor de omgang tussen bestuurders en raadsleden kunnen helpen om belangenverstrengeling te voorkomen en ervoor te zorgen dat het politieke proces zuiver blijft. Als deze richtlijnen er al zijn, is het raadzaam om bij herhaling naar de toepassing ervan te kijken.

6. Bevorder Actief Leiderschap van de Burgemeester

- Proactieve rol in democratisch toezicht: De burgemeester zou actiever betrokken moeten zijn bij het bewaken van de democratische waarden, zoals openbaarheid en burgerparticipatie. Als voorzitter van het college moet de burgemeester zorgen voor evenwichtige besluitvorming en ervoor waken dat er geen eenzijdige of achterkamergesprekken plaatsvinden die het democratisch proces ondermijnen. Ook dient zij/hij ervoor te zorgen dat een ieder gehoord en met respect behandeld wordt.
- Bewaken van integriteit en verantwoordelijkheid: De burgemeester zou moeten toezien op het naleven van wettelijke vereisten, zoals de Gedragscode Integriteit van de gemeente Gulpen-Wittem, de Archiefwet en de Gemeentewet, en moet zich inzetten om vertrouwelijke informatie op de juiste manier te behandelen, inclusief het gebruik van gemeentelijke e-mails voor officiële communicatie.

7. Instellen van Onafhankelijke Toetsingscommissies

- Objectieve toetsing van scenario's: Bij complexe dossiers, zoals dat van Mosaqua, zou het standaard moeten zijn dat een onafhankelijke externe toetsingscommissie wordt aangesteld, in overleg met een afvaardiging uit de raad. Dit waarborgt dat scenario's, zoals sluiting en sloop, objectief worden beoordeeld op basis van feiten in plaats van persoonlijke of politieke voorkeuren.

8. Bouw aan Publieke Verantwoording en Vertrouwen

- Betere communicatie t.o.v. burgers: Het college moet actiever communiceren naar de burgers over de voortgang van en de belangrijkste beslissingen over zaken die hen aangaan. Het actief betrekken van de gemeenschap, bijvoorbeeld door openbare inspraakavonden, kan helpen om het vertrouwen in het bestuur te krijgen/herstellen.
- Verantwoording afleggen: Bestuurders en ambtenaren moeten regelmatig verantwoording afleggen over hun besluiten, en dit moet zichtbaar zijn in rapportages en openbare vergaderingen.

Door deze maatregelen kan het beleidsvormingsproces aanzienlijk verbeterd worden, met duidelijke transparantie, participatie, onderling vertrouwen en integriteit. Dit zou bijdragen aan een groter vertrouwen in het gemeentebestuur en een eerlijker en evenwichtiger besluitvormingsproces.

Addendum

Social Return of Investment

De Social Return on Investment (SROI), voor een zwembad zoals Mosaqua, richt zich op de maatschappelijke waarde die een gemeente creëert, door te investeren in een dergelijk project. De SROI geeft inzicht in de sociale, economische en milieugerelateerde voordelen die een zwembad oplevert voor de gemeente en haar inwoners, afgezet tegen de kosten die ermee gemoeid zijn.

Het Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua stelt vast dat in de discussie rond Mosaqua dit aspect op geen enkele wijze naar behoren is meegenomen. Door deze handelwijze is verzuimd de beeldvorming vanuit een breder perspectief nader onder de loep te nemen.

Onderstaand een aantal aspecten van de SROI voor een zwembad zoals Mosaqua:

1. Gezondheid en welzijn

- **Verbetering van fysieke gezondheid:** Zwembaden bieden inwoners de mogelijkheid om regelmatig te bewegen, wat een positief effect heeft op de algehele gezondheid en vermindering van gezondheidskosten.
- **Mentale gezondheid:** Recreatief zwemmen, zwemmen voor ontspanning, of therapieën zoals hydrotherapie dragen bij aan de mentale gezondheid van inwoners.

2. Sociale cohesie

- **Sociale ontmoetingsplaats:** Zwembaden kunnen fungeren als ontmoetingsplaatsen waar mensen samenkomen en sociale interacties aangaan, wat bijdraagt aan het versterken van de sociale cohesie binnen de gemeenschap.
- **Inclusiviteit:** Zwembaden bieden vaak speciale programma's aan voor verschillende doelgroepen, zoals ouderen, mensen met een handicap en kinderen, waardoor inclusiviteit, gezondheid en participatie in de samenleving worden bevorderd.

3. Economische impact

- **Werkgelegenheid:** Een zwembad zoals Mosaqua biedt werkgelegenheid, zowel direct (bijvoorbeeld voor zwemleraren, onderhoudspersoneel) als indirect (toeleveranciers, horeca uit de buurt).
- **Toerisme en recreatie:** Zwembaden trekken bezoekers aan, zowel lokaal als uit omliggende regio's. Dit zorgt voor een economische impuls voor lokale bedrijven zoals restaurants, winkels, campings en hotels.

4. Onderwijs en vaardigheden

- **Zwemlessen:** Een zwembad biedt zwemlessen voor kinderen, wat niet alleen bijdraagt aan veiligheid, maar ook aan de ontwikkeling van discipline en zelfvertrouwen.
- **Opleidingen en training:** Zwembaden bieden werkervaring en training aan jongeren en volwassenen, zoals lifeguard-opleidingen of zwemonderwijs.

5. Milieu en duurzaamheid

- **Duurzaam gebruik van energie:** Veel moderne zwembaden investeren in energiebesparende technologieën (bijvoorbeeld zonnepanelen, warmtepompen), wat bijdraagt aan een lagere ecologische voetafdruk.
- **Waterbeheer:** Zwembaden kunnen door middel van innovatieve technieken (zoals waterrecycling en zuivering) bijdragen aan een duurzamer waterverbruik.

6. Veiligheid

- Verhoging van zwemveiligheid: Zwemlessen en recreatieactiviteiten in zwembaden dragen bij aan de zwemvaardigheid van kinderen en volwassenen, wat op lange termijn de kans op verdrinkingsongevallen vermindert.

Kwantificering van SROI

Om de SROI van een zwembad zoals Mosaqua in cijfers uit te drukken, worden vaak de volgende stappen gevolgd:

- Kosten: De initiële investering (bouwkosten, onderhoud, exploitatie) en de jaarlijkse exploitatiekosten (personeel, energie, onderhoud).
- Opbrengsten: Kwantificering van de positieve effecten, zoals lagere zorgkosten door een gezondere bevolking, de economische impact op lokale bedrijven, en de besparingen door lagere milieubelasting.

De SROI kan vervolgens worden uitgedrukt als een ratio, bijvoorbeeld: voor elke euro die de gemeente investeert, levert dit X euro aan maatschappelijke waarde op. Veel zwembaden hebben een hoge SROI, omdat ze structureel bijdragen aan het welzijn van de gemeenschap op verschillende fronten.

SROI Gulpen-Wittem

Op basis van de gegevens in het Gala Kennisdocument 2023: Naar een gezond en actief leven in Gulpen-Wittem, Regioperspectief 2024 van de Vereniging Sport en Gemeenten en het Mulier Instituut en de informatie van het Kenniscentrum Sport en Beweging Januari 2024 kan de maatschappelijke waarde van Sport en Beweging in Gulpen-Wittem vastgesteld worden op een lokaal SROI van 2,72. Dat betekent dat elke €1,- die geïnvesteerd wordt in sport en beweging een terugverdienwaarde heeft van € 2,72. Netto winst per inwoner € 1,72. Als het zou lukken om op basis van dit gegeven 10% van de inwoners van Gulpen-Wittem meer te laten bewegen zou dat € 1.526.435 opleveren. Dat is een veelvoud van de investering die Mosaqua helpt om als Sport en Bewegingsvoorziening voor Gulpen-Wittem en omgeving behouden te blijven.

Maatschappelijke waarde van sport en bewegen

Hoe verhoudt Gulpen-Witterm
zich tot de rest van het land?

Kerncijfers Gulpen-Witterm

Hoogopgeleiden
Lokaal 33,0%
Landelijk 36,6%

Besteedbaar inkomen
Lokaal € 49.100
Landelijk € 49.400

Niet-westerse migranten
Lokaal 2,9%
Landelijk 14,4%

Grijze druk
Lokaal 55,2%
Landelijk 34,1%

Stedelijkheid
Lokaal Niet
Landelijk n.v.t.

	Lokaal	Landelijk
Gemiddeld aantal sport-accommodaties	38,0	21,5
Gemiddelde afstand tot sporthal	3,3 km	1,6 km
Score beweegvriendelijke omgeving	45	65
Nabijheid van voorzieningen	22	63
Sportaccommodaties	40	58
Recreatief groen en blauw	81	62
Speelplekken	35	80
Uitgaven gemeente sport en bewegen per inwoner	€ 112,6	€ 91,7

	Lokaal	Landelijk
Ervaren goede gezondheid	69,2%	70,0%
Ernstig overgewicht	14,4%	15,7%
Stress	15,6%	20,6%
18 - 64 jaar	18,3%	24,8%
65+	10,3%	7,3%
Jongeren met psychische klachten	-	27,4%

	Lokaal	Landelijk
Beweegrichtlijnen	36,9%	47,5%
18 - 64 jaar	40,8%	50,3%
65+	30,1%	38,9%
Wekelijkse sporters	46,6%	53,6%
Sportbondleden	21,3%	24,0%
0 - 9 jaar	23,0%	20,0%
10 - 24 jaar	48,2%	42,0%
25 - 44 jaar	26,1%	22,0%
45 - 64 jaar	17,2%	21,0%
65+	10,7%	16,0%
Ongeorganiseerde sporten		
Wielrennen	1,0%	1,8%
Fitness	20,0%	23,8%
Sportief wandelen	7,0%	4,3%
Hardlopen	7,0%	10,0%
Fietsgebruik	14,2%	26,3%

Toelichting

Kerncijfers

Hoogopgeleiden (2022)

Het percentage personen in een gemeente waarbij het hoogst behaalde onderwijsniveau het hbo of wo is.

Besteedbaar inkomen (2021)

Gemiddeld besteedbaar inkomen van particuliere huishoudens excl. studenten.

Niet-westerse migranten (2022)

Het percentage personen met een niet-westerse migratieachtergrond in de gemeente.

Grijze druk (2022)

De verhouding tussen het aantal personen van 65 jaar of ouder ten opzichte van de personen in de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jaar.

Stedelijkheid (2022)

De mate van stedelijkheid bestaat uit vijf categorieën van niet stedelijk tot zeer sterk stedelijk en is gebaseerd op het aantal adressen per vierkante kilometer.

Omgevings-/beleidsindicatoren

Gemiddeld aantal sportaccommodaties (2022)

Deze indicator geeft het aantal recreatieve sportaccommodaties per 10.000 inwoners weer. Er is rekening gehouden met de verschillen in de diversiteit en capaciteit van de accommodaties.

Gemiddelde afstand tot sporthal (2020)

De gemiddelde afstand in kilometers via de weg, van inwoners van een gemeente of in Nederland als geheel, naar de dichtstbijzijnde sporthal.

Score beweegvriendelijke omgeving (2022)

De indicator beweegvriendelijke omgeving gaat van 0 tot 100 en laat zien in hoeverre de openbare ruimte mogelijkheden biedt voor mensen om te sporten en te bewegen. De veronderstelling is dat een beweegvriendelijke omgeving (dus een hogere score) het bewegedrag positief beïnvloedt.

- De indicator bestaat uit vier deelindicatoren, [klik hier voor meer uitleg](#). Bij de deelindicator sport- en speelplekken ontbreken vaak data om deze indicator nauwkeurig te berekenen. Bij een score onder <10 is daarom aangegeven dat de gegevens ontbreken. [Lees hier wat je moet doen om een nauwkeurig cijfer te krijgen](#).

Uitgaven gemeente sport en bewegen per inwoner (2022)

Gemeentelijke uitgaven aan sportbeleid, -activering en -accommodaties per inwoner. Dit betreft een bewerking van Rebel en het Mulier Instituut Lbv. de SROI-berekening. De bedragen komen daarom niet overeen met de bedragen uit de Monitor sportuitgaven gemeenten 2022.

Gezondheidsindicatoren

Ervaren goede gezondheid (2022)

Percentage personen vanaf 18 jaar dat 'goed' of 'zeer goed' antwoordt op de vraag naar algemene gezondheidstoestand.

Ernstig overgewicht (2022)

Percentage personen vanaf 18 jaar met een BMI van 30 of hoger.

Stress (2022)

Percentage personen vanaf 18 jaar dat afgelopen vier weken (heel) veel stress heeft ervaren.

Jongeren met psychische klachten (2021)

Percentage jongeren uit het tweede en vierde leerjaar van het voortgezet onderwijs dat psychische klachten heeft volgens de [Mental Health Inventory 5](#).

Sport- en beweegcijfers

Beweegrichtlijnen (2022)

Percentage personen dat minstens 150 minuten matig intensief beweegt per week en minimaal twee keer per week bot- en/of spierversterkende oefeningen doet. Voor ouderen horen hier ook balansoefeningen bij. [Lees hier meer over de beweegrichtlijnen](#).

Wekelijkse sporters (2022)

Percentage personen dat minstens één keer per week sport.

Sportbondleden (2022)

Percentage personen met één of meer lidmaatschappen bij een sportbond.

Ongeorganiseerde sporten (2022)

Percentage volwassenen (18 jaar en ouder) dat hardloopt, wielrent, wandelt of fitness. Voor het landelijk percentage is het gemiddelde van de gemeenten genomen.

Fietsgebruik (2015-2019)

Percentage personen dat een gewone fiets gebruikt bij een afstand van minder dan 7,5 km. Het betreft verplaatsingen per fiets waarin de gemeente als vertrekplaats is aangemerkt. Cijfers van gemeenten die na 2019 zijn gefuseerd, zijn niet in dit overzicht opgenomen, of worden getoond in de samenstelling zoals dat het geval was in 2019.

Deze indicatoren zijn geselecteerd op basis van beschikbare gegevens voor alle gemeenten. De gezondheidsindicatoren zijn geselecteerd wanneer bekend is dat sport en bewegen hier effect op kan hebben ([zie Human Capital Model](#)). Ontbrekende gegevens worden aangegeven met '-'.
[Terug naar de inhoudsopgave](#)

Opbrengsten sport en bewegen (2022)

Het getoonde bedrag geeft aan dat zodra 10% van de mensen die niet voldoen aan de beweegrichtlijnen hier wel aan zouden voldoen, dit jaarlijks gemiddeld leidt tot X euro aan maatschappelijke opbrengsten over de hele levensloop van deze groep.

Berekening opbrengsten sport en bewegen

- Er is gekeken naar het aantal personen dat nu niet aan de beweegrichtlijnen voldoet (in 3 groepen: 5-24 jaar, 25-54 jaar en 55+) en hier is 10% van genomen.

- Dit is vermenigvuldigd met de gemiddelde sociaaleconomische waarde van sport en bewegen uit het rapport 'De sociaaleconomische waarde van sport en bewegen'.

Deze waarden zijn geïndexeerd naar de waarde in 2022.

- Vervolgens zijn deze bedragen omgerekend naar jaarlijkse opbrengsten op basis van een discontovoet van 2,25% en een gemiddelde resterende levensverwachting van 68 jaar (voor de 5-24 jarigen), 43,6 jaar (voor de 25-54 jarigen) en 18,4 jaar (voor de 55-99 jarigen) (uitgaande van een gemiddelde levensverwachting van 81,5 jaar) en bij elkaar opgeteld.

Let op

- Het getoonde bedrag is tot stand gekomen op basis van enkele aannames en betreft dus een indicatie. Lees het artikel [Wat is de sociaaleconomische waarde van sporten en bewegen](#) voor meer informatie.
- Het is niet reëel om te verwachten dat deze winst direct in jaar één volledig zichtbaar wordt.
- De opbrengsten van sport en bewegen zijn gebaseerd op een landelijk gemiddelde en terugerekend naar gemeentelijke aantallen. Het risico op afwijken van het bedrag is groter bij kleinere gemeenten.

SROI (2022)

De SROI, Social Return On Investment, is het verhoudingsgetal tussen maatschappelijke kosten en opbrengsten. Het geeft aan hoeveel hoger de maatschappelijke opbrengsten zijn dan de kosten. Een SROI boven de 1 betekent dat er sprake is van maatschappelijke meervalue. Deze cijfers zijn berekend door Rebel en het Mulier Instituut in 2022 en in 2024 door het Kenniscentrum Sport & Beweging geüpdatet met de cijfers uit 2022.

Lees het artikel [SROI van sport en bewegen: maatschappelijke opbrengsten zijn 2,76 keer zo hoog als de kosten](#) voor de toelichting van de SROI van sport en bewegen.

Deze SROI is gebaseerd op de kosten en de beweegrichtlijnen van 2022. [Hier vind je het document](#) dat de aanpassingen toelicht.

© Januari 2024, Kenniscentrum Sport & Beweging, Utrecht

Social Loss of Investment

Spiegelparagraaf

In de meest recente argumentatie van beleidmakers en de verantwoordelijke portefeuillehouder worden de risico's van het openhouden van Mosaqua nadrukkelijk onder de aandacht gebracht.

Wat echter niet wordt besproken, zijn de risico's/negatieve gevolgen van sluiting. Hieronder zetten we deze op een rij:

1. Verdrinkingsrisico

Zwemlessen zijn net zo ingebakken in onze samenleving als vaccinaties. Hoe hoger de vaccinatiegraad, hoe minder risico op onnodige ziektes en onnodig overlijden. Evenzo, hoe meer kinderen zwemles volgen, hoe kleiner de kans op verdrinking. Bij sluiting van Mosaqua zal het aantal kinderen met een zwemdiploma afnemen. Zwemlessen in verder gelegen zwembaden, zoals in Maastricht, zijn duur en omslachtig. Voor sommige ouders is dit financieel en/of qua tijdsdruk niet haalbaar. Wie is verantwoordelijk als er een kind verdrinkt omdat het niet kon leren zwemmen? Reken maar dat raadsleden, wethouders en burgemeester ter verantwoording worden geroepen.

2. Economisch risico

Met de sluiting van Mosaqua wordt het dagtoerisme in Gulpen grotendeels stilgelegd. Honderdduizenden bezoekers blijven weg, en daarmee ook de inkomsten van cafés, restaurants en winkels. Vakantieparken, hotels, B&B en campings in heel de gemeente Gulpen-Wittern, die gezinnen met kinderen trekken, worden eveneens getroffen. Waar moeten kinderen, jeugdigen, ouderen, andere zwemliefhebbers en zwemafhankelijken nog naartoe als het zwembad dicht is? De mensen, die qua gezondheid en beweging afhankelijk zijn van Mosaqua zullen elders hun toevlucht moeten zoeken, als hun portemonnee en hun vervoersmogelijkheden dit toelaten. Ook hun uitgaven zal de gemeente Gulpen-Wittern moeten gaan ontberen. Verblijven in Gulpen-Wittern wordt zo een stuk minder aantrekkelijk, waardoor bezoekersaantallen zullen dalen.

3. Sociaal risico

Voor jongeren in Gulpen is Mosaqua het gehele jaar, een belangrijk sociaal trefpunt. Hier ontmoeten ze hun vrienden en ontwikkelen ze hun sociale vaardigheden in een cruciale levensfase. Hoewel voetbal en andere sporten ook mogelijkheden bieden, is er geen sport zo toegankelijk en breed beoefend als zwemmen. Door sluiting van Mosaqua wordt deze sociale ontmoetingsplek aan de jeugd ontnomen. Daarnaast worden mensen getroffen die van Mosaqua afhankelijk zijn wat betreft gezondheid, beweging én sociale contacten. Het wekelijkse uitje als enige mogelijkheid om anderen te ontmoeten.

4. Gezondheidsrisico

De gemeente Gulpen-Wittern zet hoog in op de gezondheid van haar inwoners, zoals blijkt uit hun vele campagnes en folders. Sluiting van Mosaqua betekent echter dat doelgroepzwemmen voor ouderen en mensen met een beperking verdwijnt. Dit kan leiden tot een slechtere lichamelijke en/of psychische gezondheid, met hogere ziektekosten en een toenemende zorg- en/of ondersteuningsbehoefte op verschillende vlakken, als gevolg.

5. Verminderd woongenot

Gulpen-Wittern staat hoog op de lijst van meest geliefde woongemeenten, mede dankzij voorzieningen zoals Mosaqua. Dit trekt nieuwe inwoners aan. Willen we echt accepteren dat deze positie verslechtert doordat we essentiële voorzieningen laten verdwijnen en onze cittaslow-status enkel op papier nog koesteren?

Kortom, de sluiting van Mosaqua brengt grote risico's met zich mee op het gebied van veiligheid, economie, sociale cohesie, gezondheid en woongenot.

Als we bovenstaande risico's kwantificeren, zouden de totale kosten voor de gemeenschap van Gulpen-Wittern als Mosaqua sluit op kunnen lopen tot **€ 5.758.000**

Specificatie kwantificering

Onderstaand worden de belangrijkste kostenposten op een rij gezet. Hoewel exacte cijfers afhankelijk zijn van beschikbaar specifieke data, is er een inschatting gemaakt op basis van realistische aannames:

1. Economisch verlies door verminderd toerisme

Mosaqua trekt jaarlijks naar schatting honderdduizenden bezoekers. Stel dat 200.000 bezoekers jaarlijks Gulpen-Witterm bezoeken vanwege Mosaqua, en dat zij gemiddeld €15 per persoon besteden aan eten, drinken, of andere uitgaven in de regio.

- Aantal bezoekers per jaar: 200.000
- Gemiddelde besteding per bezoeker: €15
- Economisch verlies door minder bezoekers: $200.000 \times €15 = €3.000.000$ per jaar

Dit bedrag weerspiegelt het verlies aan directe inkomsten uit toerisme. Hierin zijn nog niet meegenomen secundaire effecten zoals werkgelegenheid en toeleveranciers.

2. Kosten voor ouders door langere reistijd voor zwemlessen

Als Mosaqua sluit, moeten ouders naar verder gelegen zwembaden reizen, bijvoorbeeld naar Maastricht (ongeveer 20 km verderop). Dit brengt extra reistijd en reiskosten met zich mee. Bovendien is er momenteel een wachttijd van 2 jaar voordat aan de zwemlessen kan worden begonnen. Stel dat 500 kinderen zwemlessen volgen, en elk kind wordt wekelijks naar zwembad gebracht.

- Aantal kinderen: 500
- Gemiddelde extra reistijd (heen en terug): 40 km
- Kosten per kilometer (brandstof + afschrijving auto): €0,21 per km
- Aantal zwemlessen per jaar: 40 per kind
- Extra kosten per jaar voor alle ouders: $500 \text{ kinderen} \times 40 \text{ lessen} \times 40 \text{ km} \times €0,21 = €168.000$ per jaar

Dit betreft enkel de reiskosten; de tijdsinvestering voor ouders en eventuele hogere lesgeelden zijn hierin niet meegenomen.

3. Verlies aan lokale werkgelegenheid

Mosaqua biedt werkgelegenheid voor direct en indirect personeel, zoals zwembadmedewerkers, schoonmakers en horecapersoneel. Stel dat 24 directe werknemers hun baan verliezen en 10 indirecte banen verdwijnen. De gemiddelde loonkosten kunnen geschat worden op €30.000 per persoon per jaar.

- Aantal banen dat verloren gaat: 34
- Gemiddelde loonkosten per werknemer: €30.000 per jaar
- Verlies aan lokale werkgelegenheid: $34 \times €30.000 = €1.020.000$ per jaar

Dit betreft de directe loonverliezen, los van sociale kosten door werkloosheid en economische verliezen door verminderde koopkracht van deze werknemers.

4. Verminderde gezondheid en hogere zorgkosten

Zonder toegang tot Mosaqua verliezen veel ouderen en mensen met een beperking hun zwemactiviteiten. Dit kan leiden tot gezondheidsproblemen en hogere zorgkosten. Stel dat 200 ouderen en mensen met een beperking jaarlijks baat hebben bij zwemmen, en dat 10% van hen door gebrek aan beweging extra zorgkosten maakt van gemiddeld €1.000 per persoon per jaar.

- Aantal mensen met extra zorgkosten: 20
- Gemiddelde extra zorgkosten per persoon: €1.000 per jaar
- Totale extra zorgkosten: $20 \times €1.000 = €20.000$ per jaar

5. Verlies aan woongenot en dalende vastgoedwaarde

Sluiting van voorzieningen zoals Mosaqua kan de aantrekkelijkheid van Gulpen-Witterm als woongemeente verminderen, wat kan leiden tot een daling van de vastgoedwaarde. Stel dat het verlies aan woongenot resulteert in een waardedaling van 1% voor 500 woningen die direct in waarde zouden dalen door het wegvallen van deze belangrijke gemeenschapsvoorziening. Gemiddelde huizenprijzen in de regio liggen rond de €300.000.

- Aantal getroffen woningen: 500
- Gemiddelde woningwaarde: €300.000
- Waardedaling van 1% per woning: €3.000
- Totale waardedaling: $500 \times €3.000 = €1.500.000$

6. Sociale impact en verloren kansen voor jongeren

Het sociaal belang van Mosaqua is moeilijker direct in euro's uit te drukken, maar de afname van sociale activiteiten en ontmoetingsplekken kan leiden tot maatschappelijke kosten. Denk aan de afname van kansen voor jongeren en mensen, die sociaal afhankelijk zijn van Mosaqua om gezonde activiteiten te ontplooiën, wat op lange termijn leidt tot meer sociale problematiek, of lichamelijke en/of psychische gezondheidsklachten en verlies van welzijn. Stel dat de maatschappelijke kosten van dit verlies jaarlijks worden geschat op €50.000, bijvoorbeeld door het verminderen van preventieve jeugdactiviteiten.

Totale geschatte kosten per jaar

Als we de bovengenoemde kostenposten optellen, komen we tot de volgende indicatieve totale kosten per jaar:

1. Economisch verlies door minder toerisme: €3.000.000
2. Reiskosten ouders voor zwemlessen: €168.000
3. Verlies aan werkgelegenheid: € 1.020.000
4. Extra zorgkosten door verminderde gezondheid: €20.000
5. Verlies aan woningwaarde: €1.500.000
6. Sociale impact en verloren kansen voor jongeren: €50.000

Totale geschatte jaarlijkse kosten: € 5.758.000

Dit bedrag is een conservatieve schatting, omdat sommige indirecte effecten en maatschappelijke kosten moeilijk te kwantificeren zijn. De werkelijke impact kan hoger zijn, afhankelijk van verdere analyses en ontwikkelingen in de regio.

Slotconclusie

Het onderzoek naar de besluitvorming rondom de sluiting en sloop van Mosaqua toont aan dat er fundamentele gebreken zijn geweest in de transparantie, betrokkenheid van stakeholders en consistentie van communicatie. Het beleidsvormingsproces werd gekenmerkt door een gebrek aan openheid, wat resulteerde in onvrede en wantrouwen bij zowel de gemeenteraad als de betrokken burgers en organisaties.

Daarnaast is vastgesteld dat de onderzoekers en bestuurders hun rol niet voldoende onafhankelijk en objectief hebben vervuld, waarbij de oorspronkelijke opdracht niet volledig werd gerespecteerd en cruciale stakeholders en inwoners buiten het proces werden gehouden. Dit leidde tot een eenzijdige richting van de besluitvorming, waarbij alternatieve scenario's onvoldoende zijn overwogen en afgewogen.

Desondanks biedt de informatie die beschikbaar is gesteld waardevolle inzichten die bijdragen aan een bredere discussie over bestuurlijke integriteit en burgerparticipatie. Het is nu van belang dat er stappen worden ondernomen om het vertrouwen van de gemeenschap te krijgen/herstellen door toekomstige beleidsprocessen transparanter, inclusiever en democratischer te maken. Hierdoor kunnen betere resultaten worden behaald voor zowel de lokale gemeenschap als het bestuur.

Met betrekking tot het voorliggende Raadsvoorstel voor het sluiten en slopen van Mosaqua concludeert het Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua dat de enige logische stap is dat de portefeuillehouder het voorstel intrekt. Daarna zou een nieuw beleidsvormingsproces moeten beginnen voor een integrale gebiedsvisie voor de Landsraderweg, zoals de gemeenteraad in september 2021 aan het college heeft opgedragen. Een beleidsvormingsproces dat zich kenmerkt door openheid en transparantie en waarbij alle relevante stakeholders, waaronder de inwoners van Gulpen-Wittem, vanaf het begin worden betrokken.

Samenstellers

**Onderzoeksteam Sluiten en Slopen Mosaqua Burger Alliantie Gulpen-Wittern
Adviseurs Stichting Burger en Overheid**

**Drs. Rob van Engelenburg, specialist Burgerparticipatie in het Openbaar Bestuur
Prof. Dr. Peter van Hoesel, emeritus-hoogleraar bestuurskunde en
beleidsonderzoek**

© 2024 Burger Alliantie Gulpen-Wittern Download via www.burgeralliantiegw.nl